

החלטה לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסכם בין

השותפים במאגר הגז 'תמר' ובין דליה אנרגיות כח בע"מ

1. פתח דבר

לפני בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, תשמ"ח-1988 (להלן **חוק התחרות**) להסדר כובל לאספקת גז טבעי ממאגר הגז "תמר" בין השותפות בחזקת תמר: חברת דלק קידוחים - שותפות מוגבלת (להלן **דלק קידוחים**), חברת Noble Energy Mediterranean LTD. (להלן **נובל**), חברת ישראלמקו נגב 2 – שותפות מוגבלת (להלן **ישראלמקו**), חברת דור חיפושי גז – שותפות מוגבלת (להלן **דור**), חברת תמר פטרוליום בע"מ (להלן **תמר פטרוליום**) וחברת אוורסט תשתיות שותפות מוגבלת (להלן **אוורסט**), אשר ייקראו כולן יחדיו "**שותפות תמר**" מצד אחד, ובין חברת דליה אנרגיות כח בע"מ (להלן **דליה**) מצד שני.

ביום 14 ביוני 2012 הוענק פטור מאישור בית הדין להסדר כובל בין שותפות תמר דאז לבין דליה, לגבי אספקת גז טבעי ממאגר "תמר" לדליה וזאת בכפוף לשורה של תנאים (להלן **הפטור המקורי**).¹ אחד התנאים אשר נקבעו במסגרת הפטור המקורי היה מתן אופציה אשר אפשרה לדליה, במסגרת חלון הזמן שפורט בפטור, להפחית את כמות הגז המינימאלית עליה יחויב לשלם צרכן הגז (Take or Pay) כך שלא תעלה על 50% מכמות הצריכה בפועל הממוצעת של דליה בשלוש שנים שקדמו למועד הודעתו על רצונה להפחית את הכמות (להלן **אופציית ההפחית**).

בקשת הפטור שלהלן הוגשה בעקבות תיקון להסכם, אשר נחתם ביום 5 בפברואר 2019, אשר מבקש לעדכן את מנגנון חישוב הכמויות באופציית ההפחית, כפי שיפורט בהמשך (להלן **התיקון להסכם**).

לאחר שבחנתי את התיקון להסכם בין הצדדים ואת השפעתו על התחרות בשווקים הרלוונטיים, ולאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי בכפוף לתנאי הפטור המקורי שיתוף הפעולה בין הצדדים אינו מגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו, וכי עיקרו של שיתוף הפעולה אינו בהפחתת התחרות או במניעתה וכי אין בהסדר כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. לאור האמור, מצאתי כי ההסדר ראוי לפטור בתנאים לפי סעיף 14 לחוק התחרות, בהתאם לנימוקים שיפורטו להלן.

¹ החלטה בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין: השותפות במאגר הגז 'תמר' ודליה אנרגיות כח בע"מ (14.06.2012) רשות התחרות 5001976.

<http://www.competition.gov.il/subject/117/item/25759.aspx>

2. רקע

מצבורי הגז הטבעי אשר התגלו בשנים האחרונות בשטחי המים הכלכליים של מדינת ישראל חוללו שינוי במשק האנרגיה הישראלי, אשר התבסס לפני גילוי מצבורי הגז בעיקר על שימוש במוצרי נפט ופחם לייצור אנרגיה. השימוש בגז טבעי בתהליך הפקת חשמל תפס תאוצה בשנים האחרונות, בין היתר, לאור מהלכי הממשלה לצמצום השימוש בפחם ובמקורות אנרגיה מזהמים אחרים. כיום, הגז הטבעי משמש כמקור אנרגיה מרכזי בשל יתרונותיו, המתבטאים בניצולת גבוהה של אנרגיה וזיהום אוויר נמוך יחסית למקורות אנרגיה אחרים. בהתאם לנתונים שבפני, הביקוש לגז טבעי הלך וגבר בעשור האחרון, ועל פי תחזיות שונות² הוא צפוי אף לגדול בעתיד.

בעת מתן הפטור המקורי, מאגר הגז "תמר" היה מאגר הגז הטבעי היחיד בשטחי המים הכלכליים של מדינת ישראל, אשר צפוי היה לספק גז טבעי למשק הישראלי בשנים הבאות, וזאת לאור התרוקנותו של מאגר הגז "ים-תטיס".

שוק הגז טבעי עבר שינוי משמעותי בהשוואה למועד מתן הפטור המקורי, עם גילויים ופיתוחם של מאגרי גז טבעיים נוספים בשטחי המים הכלכליים של מדינת ישראל. נכון להיום, מאגר הגז "תמר" עודנו מהווה מקור עיקרי להספקת גז טבעי בישראל. עם זאת, מאגר הגז "לויתן" צפוי להתחיל לספק גז טבעי לצרכנים לקראת סוף שנת 2019, ומאגרי הגז "כריש" ו"תנין" צפויים גם הם לספק גז טבעי לקראת תחילת שנת 2021. מאגרים אלו חתמו על חוזי אספקת גז עתידיים עם לקוחות שונים, באופן אשר הבטיח זה מכבר את מימון פיתוחם.

3. הצדדים להסדר

דליה – חברה פרטית המפעילה תחנת כוח המונעת בגז טבעי באזור צפית, בהספק מקסימלי של כ-900 מגה-ואט. דליה הינה חברה בבעלות משותפת של חירם אפסילון בע"מ (25.66%); משק אנרגיה בע"מ (20.42%); אחזקות דליה בע"מ 12 (20.25%), דניאל קיסריה – שותפות מוגבלת (20%); אס.אי. אינט-אנרגי גרופ בע"מ (8.67%); ואורות אנרגיה החזקות – שותפות מוגבלת (5%). בנוסף, החברה פועלת להקמת תחנת כוח נוספת.

השותפות בחזקת תמר:

א. דלק קידוחים – חברה הפועלת בתחום חיפוש גז טבעי ונפט ונשלטת על ידי קבוצת דלק בע"מ (להלן **קבוצת דלק**). קבוצת דלק היא חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל אביב ובעלותה זכויות נוספות בחזקות וברישיונות הכוללים, בין היתר, את מאגר הגז "לויתן". כמו כן, לקבוצת דלק

² דוח של המלצות וועדת צמח - 19 יוני 2018

https://www.gov.il/BlobFolder/rfp/ng_160718/he/Presentation19_6_18.pdf

זכויות בפרויקט "בלוק 12", הכולל את מאגר הגז "אפרודיטה", הממוקם בשטח המים הכלכליים של קפריסין.

ב. **נובל** – חברה הרשומה באיי קיימן ושייכת לקבוצת Noble Energy Inc. החברה עוסקת בחיפוש, הפקה ושיווק של נפט גולמי וגז טבעי ברחבי העולם. נובל היא המפעילה בפרויקט פיתוח מאגר הגז "תמר" והיא בעלת זכויות גם ברישיון הגז "לויתן".

ג. **ישראמקו** – חברה העוסקת בחיפוש נפט וגז בישראל, והיא בעלת זכויות בחזקות וברישינות "תמר", "דלית", "שמשון" ו"דניאל".

ד. **דור** – חברה הנשלטת על ידי חברת דור אלון בע"מ (להלן **דור אלון**). לחברה זכויות ברישינות מאגרי הגז "תמר" ו"דלית".

ה. **תמר פטרוליום** – חברת תשואה המחזיקה בזכויות ברישינות "תמר" ו"דלית".

ו. **אורסט** – חברת אחזקות בשליטת קבוצת הראל, המחזיקה בזכויות ברישיון "תמר".

4. ההסדר והשפעתו על התחרות

על פי ההסכם המקורי, שותפות תמר תספקנה לדליה כמות גז טבעי שנתית הנאמדת בכ- BCM 1.23³, למשך 17 שנים או עד למיצוי הכמות החוזית הכוללת בהסכם, הנאמדת בכ- BCM 21. ההסכם כלל התחייבות מצד דליה לשלם עבור כמות גז מינימלית אף בהיעדר צריכה בפועל, בדמות התניית Take or Pay בשיעור של 65% מכמות מתואמת שנתית הקבועה בהסכם, החלה עד לסוף שנת 2015 (כ- BCM 0.74 בשנה) ואשר השתנתה ל-60% החל מתחילת שנת 2016 ועד לתום תקופת ההסכם (כ- BCM 0.73 בשנה). ההסכם זה יחד עם תנאי השוק ששררו באותו הזמן העלו כמה חששות תחרותיים ובעיקרם החשש שביקוש משמעותי לגז טבעי במשק יחסם לשנים רבות, באופן שעלול לפגוע בתמריץ לכניסתו של ספק גז טבעי נוסף בעתיד. על מנת להפיג את החששות התחרותיים נקבע כי יש להעניק את הפטור המקורי בכפוף לשורה של תנאים, כשאחד מהם התייחס לאופציה אשר הוענקה לדליה להפחית את כמויות הגז בהתניית ה- Take or Pay (להלן **מנגנון חישוב הכמויות באופציית ההפחתה**).

1. לדליה תועמד האפשרות לבחור באחת משתי האפשרויות הבאות כדלקמן:

(א) קיצור תקופת ההסכם והעמדתה על 7 שנים, החל ממועד אספקת הגז הטבעי;

או לחלופין -

³ המונח BCM מבטא יחידת מידה של גז טבעי – Billion Cubic Meters (מיליארד מטר מעוקב).

(ב) הפחתת כמות הגז הנקובה בתניית ה-Take or Pay לכמות השווה למחצית מכמות הצריכה השנתית הממוצעת של דליה בפועל בשלוש השנים שקדמו למועד ההודעה ("הכמות האפקטיבית"). הפחתת כמות הרכישה תיכנס לתוקף לאחר שנה ממועד מתן ההודעה כאמור, ועד לסוף תקופת ההסכם (להלן: "הפחתת כמות הרכישה"). הודעה על הפחתת כמות הרכישה תתאפשר בכל עת במהלך התקופה שסיומה המאוחרת יותר מבין שתי התקופות שלהלן:

(1) התקופה שמיום 1/1/2018 ועד ליום 31/12/2020;

או

(2) התקופה שראשיתה בתחילת השנה החמישית ממועד אספקת הגז הטבעי וסיומה בתום השנה השביעית כאמור.

עם קביעת הכמות המינימלית עליה תחויב דליה לשלם בהתאם לכמות האפקטיבית כאמור, תעודכנה כמות הגז השנתית וכמות הגז הכוללת בהסכם בהתאם.

(ג) הודעה על בחירתה של דליה תימסר לשותפות תמר עד ליום 1.10.2012. למען הסר ספק יובהר, כי בחישוב כמות הצריכה השנתית הממוצעת של דליה בשלוש השנים שקדמו למתן ההודעה, לא יכללו כמויות שאותן רכשה דליה משותפות תמר אך מכרה אותן הלאה לצרכני חלוקה.

כאמור, בקשת הפטור הנוכחית הוגשה בעקבות התיקון להסכם, שנחתם ביום 5 בפברואר 2019 ואשר מתייחס לשינוי מנגנון חישוב הכמויות באופציית ההפחתה. על פי התיקון להסכם, אופציית ההפחתה תישמר, אך ייערך שינוי בנוסחת הכמויות המופחתות. בהתאם לנוסחה המתוקנת, חישוב הכמות היומית המופחתת לא ייעשה על בסיס הצריכה של דליה בפועל בלבד אלא רק על הכמות המינימלית שדליה אנרגיות הייתה מחויבת ברכישתה. לפיכך, הנוסחה המתוקנת תביא לכך כי בהינתן כניסת הודעת ההפחתה לתוקף, ההפחתה בכמויות החוזיות בהסכם תהיה גדולה יותר, והתחייבות ה-Take or Pay העתידית של דליה תהיה בהיקף קטן יותר, וזאת לעומת מצב הדברים לפני התיקון. כפועל יוצא מכך, התיקון עשוי להביא אף לצמצום התחייבותן של שותפות תמר כלפי דליה לאספקת גז טבעי ממאגר "תמר". צמצום אפשרי בהתחייבותה של דליה כלפי שותפות תמר, צפוי לשחרר ביקושים מצידה, כך שתוכל להתקשר עם מאגרי גז אחרים, ולרכוש מאלו גז טבעי בהיקפים גדולים יותר. באופן דומה, התיקון להסכם עשוי להוביל להגדלת כמות הגז הטבעי הפוטנציאלי שיסופק ממאגר הגז "תמר" לצרכנים אחרים.

⁴ המועד עבר ודליה בחרו באופציית ההפחתה.

5. סוף דבר

לאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק התחרות ולהעניק את הפטור המבוקש בתנאים המפורטים בפטור המקורי. החלטתי זו נתונה לערר בפני אב בית הדין לתחרות על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור, בהתאם לסעיף 15(א) לחוק התחרות.

יאיר אילת

מ.מ. הממונה על התחרות

ירושלים, י' באייר תשע"ט

15 במאי 2019